

Katalonien siktar på utökad autonomi

BARCELONA

Kenneth Myntti

Det är få som känner till att Katalonien är ett självstört land med ett eget språk, katalanskan, på stark frammarsch. Sedan år 1980 har området med drygt sex miljoner invånare haft ett parlament med rätt att fatta beslut om

de egna angelägenheterna.

Som hast förhandlar katalanerna med spanska regeringen i Madrid om en fördjupad autonomi för Katalonien. Katalanerna kräver bland annat rätt att bära upp sina egna skatter.

Landet som icke är

Katalonien vill bli erkänt som europeisk nation. Tunnelras försvärade katalanernas underhandlingar om större autonomi!

Många av oss känner till den vackra naturen, den långa medelhavsstranden samt den kulinariska mat- och vinkulturen. Men få vet att majoritetsbefolkningen i Katalonien betraktar sig som invånare i ett regelrätt land med egen gulröd flagga, ett eget språk och en långt utvecklad autonomi.

BARCELONA

Okunskapen om de interna förhållandena är ett problem, till exempel för invandrande latin-amerikaner som anländer i en felaktig tro att de kommer tillträta i sin nya tillflykt med sin spanska. Men framför allt är den utbredda okunskapen om Katalonien, osynligheten, ett problem för den katalanska ursprungsbefolkningen.

Så länge Katalonien med dess 6,2 miljoner invånare inte existerar som ett land i europeernas ögon kommer katalanerna heller inte vidare i sin strävan efter större autonomi!. Och så länge katalanerna saknar fullt bestämmanderätt över de egna angelägenheterna kan den katalanska identiteten, kulturen och särarten heller inte utvecklas i en tillräckligt snabb takt.

- Det enda vi vill är att leva som ett normalt, europeiskt land med ett eget språk, säger Ernest Benach, bas för det katalanska parlamentet.

Da Vbl besöker Katalonien skakas provinsen av en häftig, politisk kris. Dethärför börjar man med att en nybyggd metro-

FAKTA • Katalonien

- Yta 32000 kvadratkilometer.
- 580 kilometer lång kust mot Medelhavet.
- Barcelona är huvudstad.
- 6,2 miljoner invånare i Katalonien, heia katalanska språkområdet omfattar 11 miljoner invånare.
- Fick sitt första självstyre redan år 1914, men den eran bröts år 1923 av diktatorn general Primo de Vera.
- Fick sitt andra självstyre år 1931, men den eran bröts av spanska inbördeskriget. Katalonien blev år 1939 ockuperat av general Francos trupper.
- År 1940 sköts dävarande

andra för an den ena, an den andra klumpigheten. Samtidigt skrek tidningarna ut rubriker som "Katalonien - en stat i kollaps".

Det var alltså inte att undra på att Ernest Benach (ERC) blir nästan en timme försenad till sitt möte med företrädare för ett antal europeiska minoritetstidningar, däribland Vbl. Men den aktuella politiska krisen är Benach inte vidare pigg på att kommentera för utländsk press.

- Vi är tvungna att se över finansieringssystemet för de politiska partierna, blir hans enda kommentar.

För faktum kvarstår: Har invånarna inte har förtroende för

regeringschefen i Katalonien, Lluís Companys, och makten övergick i diktatorn Francos händer.

- Den nuvarande demokratiseringsprocessen inleddes strax efter general Francos död år 1975. Processen gav självstyre år 1979.
- Som bäst förhandlar Katalonien med spanska regeringen i Madrid om en större självstyrelse, bland annat beskattningsrätt.
- I Katalonien samsas 54 olika nationaliteter. Maktkretsen har en stark katalansk identitet. Trenden just nu är att den katalanska identiteten förstärks.

sina politiska företrädare kan Katalonien heller inte utvecklas som en autonom stat. Tunnelkrisen tärde en del på det politiska förtroendet, inte minst efter att invånarna blev varse de starka band som finns mellan byggföretagen och de politiska partierna.

Enligt de katalanska tidningskommentarerna kommer den katalanska regeringen också framöver ha svårt att få acceptens för nya tunnelbyggen i Barcelona. För att inte tala om den skada som har tillfogats sammanhållningen partierna emellan i Katalonien.

Benach vill ändå tro att tunnel-

krisen är en liten parentes i Katalonienpolitiken och att det nog finns ett politiskt utbrett stöd för den linje Pasqual Maragall och hans regeringskoalition driver i Madridförhandlingarna.

Den katalanska regeringen är sammansatt av vänster-nationalistiska ERC jämte ekosocialisterna IC.

Benach förklarar att malen med förhandlingarna huvudsakligen är tre till antalet:

- Vi vill nä en identitet som en nation med ett eget språk och en egen kultur. Vi vill få egen beskattningsrätt och kompetens att komma till rätta bland annat med immigrationen.

På allt detta finns redan en go-procentig majoritet i det katalanska parlamentet, enligt Benach.

Det självstyre som katalanerna fick år 1979, fyra år efter diktatorn Francos död, gjorde Katalonien jämförbar med en delstat i USA eller autonoma Åland i Finland. Bland annat har katalanerna rätt att bestämma över hälso- och sjukvården, det egna utbildningssystemet och infrastrukturen medan frågor rörande utrikespolitik och arme fortsättningsvis hör till den spanska statens kompetens.

Ernest Benach vill avdramatisera de ändringar som en djupare

katalansk autonomi skulle innebära i den spanska grundlagen.

- För en ändring av finanspolitiken behövs ingen ändring, för det övriga behövs en liten förändring, säger Benach innan han hastar vidare till nästa krismöte i det lokala parlamentet.

Den katalanska historien är brokig. Kataloniens tidigare väl utvecklade autonomi sattes år 1939 i malpåse av general Francos trupper. Det katalanska språket bojkottades i skolorna, katalanska tidningar och litteratur förbjöds och det fanns de som trodde att katalanskan skulle dö ut helt.

Men Francos död år 1975 utlöste en intensiv händelsekedja. Redan två år senare hölls det första demokratiska valet, år 1979 godkändes en ny konstitution och år 1980 återupprättades katalanska parlamentet.

I dag är katalanskan ett officiellt undervisningsspråk medan många tidningar utkommer enbart på katalanska. Men fortfarande finns mycket att önska. Bland annat är katalanerna missnöjda med att de endast får 90 procent i återbäring på den skatt de betalar till Madrid.

- Resten går till spanska regeringen, förklarar Jordi Porta, en pensionerad kulturchef i Barcelona.

Andra anmärker på att populärkulturen i Katalonien fortfarande är spansk. Trots att 95 procent av befolkningen i Katalonien förstär katalanska dubbas alla filmer i tv ännu till spanska.

tunnel rasade samman i den katalanska huvudstaden Barcelona.

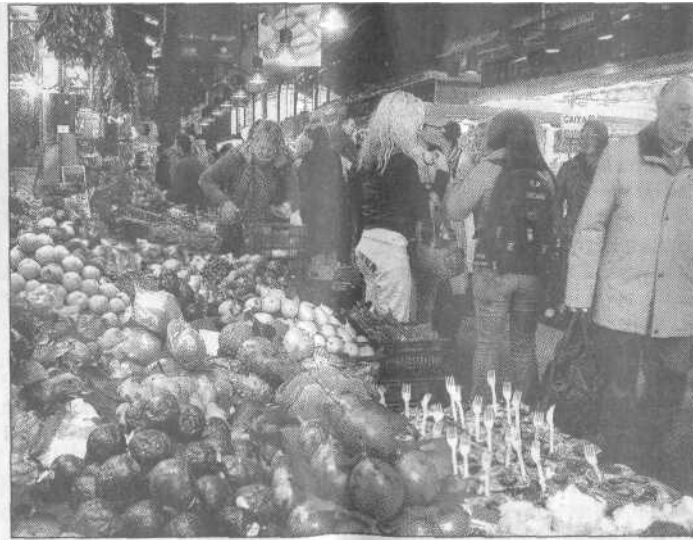
Ingen människa omkom, men ett tusental invånare måste evakueras från fastigheterna i området. Pasqual Maragall regeringschef i Katalonien och medlem av det vänsternationalistiska partiet ERC, antydde att orsaken till tunnelraset kan sökas i att det förra regeringspartiet CiU har erhållit ekonomiskt stöd från tunnelkonstruktörerna.

Företrädare för centerpartiet CiU, som numera befinner sig i oppositionsställning, blev särade av uttalandet och hotade med att dra tillbaka sitt stöd för Maragalls underhandlingar i Madrid om en större självbestämmanderätt för Katalonien.

Så gick de an, anklagande var-

Ernest Benach (ERC), ordförande för Kataloniens eget parlament, anser att den katalanska kulturen och språket bäst befrämjas av en utökad autonom!. Som bäst förs förhandlingar i Madrid om en konstitutionsändring. Mannen till höger är tolk.

I Barcelonas saluhall Mercat Boqueria saluförs kött, fisk och grönsaker utan större urskiljning sida vid sida. Stallet är ett under med tanke på den stränga livsmedelskontroll EU utövar i andra medlemsländer.

Det betyder att Disneyfigurer-na talar spanska till katalanska barn och att playstationspeien fungerar enbart på spanska.

Jordi Porta låter förstä att den spanska regeringen medvetet försvårar det katalanska kulturens utveckling, bland annat genom att försöka markera en skillnad mellan den katalanska som talas på olika hall i språkområdet.

Den första kontakten man och man emellan görs ofta på spanska, helt enkelt för att man alltid har gjort så. Jordi Porta hör till dem som vill se en ändring på den här punkten.

- Spanjorerna borde också erkänna katalanskan som språk i det spanska parlamentet, säger han.

**TEXT OCH FOTO:
KENNETH MYNTTI**

Svenskfinland är
ännu osynligare

KOMMENTAREN

Da en katalan pratar om sitt land, sitt språk, sin kultur och sina traditioner kan man ofta ana en tär i ögonvrån.

Känslorna är starka. Da demokratiseringsprocessen är 1975-1976 kom i gang efter en lång tid av diktatur var utvecklingen snabb.

Katalanska tidningar uppstod från ingenstans, skolbarnen började få sin undervisning på katalanska och förvånansvärt snabbt fick Katalonien också ett eget självstyrelseparlament.

Men Katalonien dras med ett stort problem - osynligheten. Katalonien syns tydligt för katalanerna själva, men inte för övriga Europa.

I mycket har de sig själva att skylla. Fastän Katalonien är befriat från tjurfäktningar, flamencodans och andra traditioner är det just sådana souvenirer som säljs på gägatan i Barcelona, La Rambla.

Äkta katalanskt hantverk lyser med sin frånvaro. På samma sätt är det i Finland. Turister i en gammal svenskbygd med strömmingar, flundror, ejdrar och havsörnar pådyvlas i stallet renskinn och lappmössor.

En jämförelse mellan Svenskfinland och Katalonien kan te sig sökt, visst. Men strängt taget delar även vi katalanernas problem med osynligheten. Fä utanför Finlands gränser känner överhuvudtaget till att svenska Finland existerar.

Svenskfinland är till och med osynligt för det stora språkområdet Sverige, som trots allt borde ha ett naturligt och stort intresse av att svenskheten fortlever i Finland. Men icke.

En första förutsättning för att svenska Finland skall bli exponerat för andra är faktiskt att vi gör det synligt för oss själva. I den meningen har katalanerna kommit bra mycket längre än oss i odlingen av den egna identiteten.

Medan vi i Svenskfinland hissar den blåvita nationsflaggan i stallet för den rödgula vimpeln känner katalanerna stolthet över sin egen flagga. Och medan vi i Svenskfinland litar på att den nationella regeringen sköter finlandssvenskarnas intressebevakning är de flesta katalanerna fast övertygade om att största möjliga autonomi är det bästa skyddet och den bästa pådrivaren för den katalanska kulturen.

Under den tid Svenska folkpartiet sitter på två ministerposter i den nationella regeringen i Finland är det kanske en helt riktig politik, visst. Men frågan är hur länge de övriga partierna i Finland kan acceptera att en liten folkspillra lägger beslag på heia två av de hett eftertraktade posterna?

Väljarunderstödet för sfp i riks[^]

dagsval har redan sjunkit under fern procent. Understödet kan knappast sjunka mycket till innan sfp får säga adjö till nuvarande regeringsinflytande.

Till saken hör att svenskan i Finland awecklas även trots sfp:s nationella maktställning. Nedmonteringen av den så kailade tvångssvenskan i studentskrivningarna var ett tecken på att den samlade politiska viljan i Finland inte är lika intresserad som tidigare av att upprätthålla ett officiellt tvåspråkigt Finland. Finskspråkigastudenterskallinte tvingas avlägga mognadsprov i svenska medan svenskspråkiga studenter skall slippa avlägga prov i finska.

Den svenska tidens historia har sparats bort ur skolornas läroplan, helt omärkligt. Besluten administreras av en regering med en statsminister som i officiella finlandssvenska sammanhang inte talar svenska.

Slutsatsen är klar. Partierna i den nationella regeringen ser mer pragmatiskt på saker och ting, numera. Ju färre finlandssvenskarna blir desto mindre talar för att heia republiken skall framstå som tvåspråkig.

Paradigmskiftet kommer den dag da även finlandssvenskarna själva är mogna att överge vad man kunde kalla en nationalistisk illusion om ett tvåspråkigt land till förmån för ett bättre och starkare skydd för den finlandssvenska minoriteten. När den dagen kommer är svårt att säga.

Pär Stenbäck påtalade i sin bok "Vision och verklighet" farrorna med att hänga fast i hundra år gamla troskräror, men var realist nog att inse att en kursändring i den finlandssvenska politiken förmodligen kommer att förutsätta ett generationsskifte.

Den nyligen förda debatten om Svenska Finlands folkting bekräftade Stenbäck's tes. Sfp har inte visat intresse av en analytisk och saklig debatt om Svenskfinlands framtid utan har mer eller mindre konsekvent underkänt varje konkret förslag till reservplan.

Det framstår alltså som om interna stridigheter vore ett annat drag som förenar Svenskfinland och Katalonien. Ett tunnelras i Barcelona utlöste en politisk kris som kan försvära och förseña den autonoma utvecklingen i Katalonien.

Har liksom i alla andra fall handlar det om förtroendet för de politiska ledarna. Den ledare som lyckas bäst i sin oförvitlighet och mogenhet är också den som har de största förutsättningarna att leda sitt folk till nya landvinningar.

Sfp är i samma bat som CiU och ERC i Katalonien. Det handlar om att vinna förtroende.

Sitt eget folks förtroende.

KENNETH MYNTTI